

УДК 947.6. «1917»

І. М. Рыжанкоў, дац., канд. гіст. навук
(БДГУ, г. Мінск)

АКТЫВІЗАЦЫЯ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦКАЙ ІНІЦЫЯТЫВЫ ВЯСКОЎЦАЎ БЕЛАРУСКІХ ГУБЕРНЯЎ НА ЭТАПЕ РАЗГОРТВАННЯ ЛЮТАЎСКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ

Прадпрымальніцкая ініцыятыва вяскоўцаў выявіла сябе яшчэ вясной 1917 г., калі вытворцы сельгаспрадуктаў, асабліва сяляне, адчулі пэўную заганнасць у сістэме нарыхтовак, якая пазбаўляла іх магчымасці вольна распараджацца нават невялікай часткай сваіх прадуктаў. Так, крамы харчовых камітэтаў і кааператыўных арганізацый набывалі ў вытворцаў жыта па 2 руб. 75 кап. за пуд, а прадавалі по 3 руб. 75 кап.

Сялянскае ўхіленне ад рэквізіцый тлумачылася яшчэ і сацыяльнымі матывамі. Газета «Могилевская жизнь» ад 24 верасня, паведамляла, што селянін прытрымліваў хлеб, бо «думаў, што горад не хоча даць яму паркалю, цукру...». «Скрозь і паўсюдна сяляне вераць, што рабочыя вінаваты ў дарагоўлі жыцця, таму што яны ўвялі ў сабе на фабрыках 8-гадзінны працоўны дзень і патрабуюць павелічэнне платы...».

Сяляне імкнуліся схаваць збожжа ад рэквізіцыі, каб пры выпадку прадаць яго тым, хто плаціў больш, чым нарыхтоўчыя службы. Натуральна, што рэалізацыя прадуктаў, дазволеных для продажу (малако, яйкі, гародніна), на рынку адбывалася «па празмерна высокіх цэнах» для гараджан. Паводле карэспандэнта «Могилевской жизни» ад 28 верасня 1917 г. «...Цэны сталі жахлівымі. За кураня патрабуюць 9–10 руб., качан капусты – 1 руб. – 1 руб. 50 кап., гарлач смятаны – 2 р. 50 кап. За пуд ячменя – 15 руб.». Эканамічная выгада нелегальнага вырабу самагону на продаж была відавочнай. Так, у верасні, паводле паведамлення Віленскага губернскага камісара, перагонка збожжа на «спірт» давала сялянам да 100 руб. прыбытку з аднаго пуда жыта.

Наогул, у верасні–кастрычніку 1917 г. харчовая праблема працягвала абвастрацца. Сялянства парушала дамовы з памешчыкамі і арандатарамі, узятыя абавязацельствы па пастаўках фуражу, ухілялася ад рэквізіцый і г. д. Нягледзячы на павышэнне дзяржавай «цвёрдых цэн» на фураж, яе нарыхтоўчыя органы былі не ў стане канкураваць з прапановамі рынка. Так, «Могилевская жизнь» ад 6 кастрычніка паведамляла, што на прапанову прадаць сена селянін с. Лабанаўкі Магілёўскай губерні адказваў: «Цаны сапраўднай яшчэ няма. За стажок пудоў у 200 давалі 300 руб., – казаў ён, – але я і за 400 зараз не прадам».